

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАУНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР і КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОУ ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР.

№ 38 (738)

Суб'ота, 10 верасня 1949 года.

Цана 50 кап.

Аб дзесяцігоддзі ўз'яднання беларускага народа ў адзінай Беларускай Совецкай дзяржаве

Пастанова Цэнтральнага Камітэта КП(б) Беларусі

2 лістапада 1949 года спаўняецца 10 год з дня выдатнай гістарычнай падзеі ў жыцці беларускага народа — ўз'яднання беларускага народа ў адзінай Беларускай Совецкай дзяржаве.

17 верасня 1939 года германская Совецкая Армія прынесла вызваленне ад цяжкай няволі працоўным Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны.

28—30 кастрычніка 1939 года Народны Сход Заходняй Беларусі, выдзяляючы волю ўсіх працоўных, абвясціў у Заходняй Беларусі савецкую ўладу і звярнуўся з просьбай да Вярхоўнага Савета Саюза ССР аб прыняцці Заходняй Беларусі ў склад Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік і аб уз'яднанні яе з Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікай.

Паслягарова V сесія Вярхоўнага Савета СССР 2 лістапада 1939 года задавала прасьбу Народнага Схода Заходняй Беларусі і прыняла Закон аб уключэнні Заходняй Беларусі ў склад Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік з улікам яе з Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікай.

Збылася заветная мара беларускага народа аб уз'яднанні ўсіх беларускіх зямель ў адзінай дзяржаве. Працоўныя Заходняй Беларусі, твагоўна адарванныя ад сваёй мацяры-Радзімы, зноў вярнуліся ў вялікую сям'ю савецкіх народаў. Гэта стала магчымым у выніку перамогі сацыялізма ў нашай краіне, росту яе сілы і магутнасці, пераходзіць ад пераможнага савецкага народаў нашай Радзімы, мудрай знешняй палітыцы СССР, накіроўванай вялікім праўдыворам і настаўнікам савецкага народа таварышам Сталіным.

Дзесяцігоддзе ўз'яднання беларускага народа ў адзінай Беларускай Совецкай дзяржаве разам з беларускім народам будзе адзначаць як векапому веху ў гісторыі Совецкай дзяржавы з'яднання шчыльнымі сувязямі братэрства і дружбы ўсе народы Савецкага Саюза, якія выдэ партыі Леніна—Сталіна да светлых вышніх камунізма.

На працягу ўсёй сваёй гісторыі беларускі народ змагаўся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне. У гэтай гераічнай барацьбе супраць імпаўнасных захопнікаў, парызма, паню і каліталістаў ён не быў адзінокай. Беларускі народ заўсёды ішоў пачаць з вялікім рускім народам, сваім старэйшым братам, другам і вызваліцелем.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя выдзвінула беларускі народ, як і ўсе народы нашай краіны, ад сацыяльнага і нацыянальнага ўціску, забяспечыла ім сапраўднае рэфармацыю і незалежнасць, стварыла трывалую аснову брацкага супрацоўніцтва працоўных усіх нацыянальнасцей, згуртавала іх пад пераможным сцягам партыі Леніна—Сталіна, пад сцягам камунізма.

Толькі ў выніку перамогі Кастрычніцкай рэвалюцыі, ажыццяўлення левіна-сталінскай нацыянальнай палітыкі, дзякуючы безупынным клопатам аб беларускім народзе партыі большавікоў, вялікі праўдывор савецкага народа Леніна і Сталіна, брацкай падтрымцы і дапамозе рускага народа, беларускі народ упершыню ў гісторыі атрымаў сваю дзяржаўнасць.

Ленін і Сталін былі стваральнікамі Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі. У цяжкія гады грамадзянскай вайны і замежнай ваеннай інтэрвенцыі Ленін і Сталін стварылі ўзброеныя сілы савецкага народа, узнялі і натхнілі ўвесь савецкі народ на вызваленчую вайну супраць замежнай інтэрвенцыі і ўнутранай контррэвалюцыі. Таварыш Сталін асабіста кіраваў барацьбой Чырвонай Арміі за вызваленне Беларусі ад нямецкіх і другіх імпаўнасных захопнікаў. Таварыш Сталін настаіна працягнуў і працягне безупыннымі клопатамі аб беларускім народзе, аб умацаванні і развіцці Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі. Над сцягам Леніна—Сталіна Савецкая Беларусь, роўная сярод роўных брацкіх рэспублік магутнага Савецкага Саюза, вышла на шырокую дарогу свабоднага сацыялістычнага жыцця.

У кароткі гістарычны тэрмін працоўныя Беларусі, на чале са сваім авангардам — Камуністычнай партыяй (большавікоў) Беларусі — адным з баўных атрадаў ВКП(б), ажыццяўляючы сталінскую праграму будаўніцтва сацыялізма, разграмішы буржуазных нацыяналістаў, траіцкістаў, бухарынцаў і ўсіх іншых ворагаў народа, агідных ляхаў імперыялізма, — ператварылі Беларусь з эканамічна адставай украіны парскай Расіі ў квітнюючую індустрыяльна-аэгаічную сацыялістычную рэспубліку з перадавай савецкай культуры.

Адначасова частка беларускіх зямель у 1920 годзе была гвалтоўна адарвана імперыялістамі ад сваёй Совецкай Радзімы. Амаць 20 год працоўныя Заходняй Беларусі знаходзіліся пад цяжкім сацыяльным і нацыянальным прыгнётам. Усе гэтыя гады яны з надзеяй накіроўвалі свае погляды на Усход. Пераможнае будаўніцтва сацыялізма ў СССР, ліквідацыя ў савецкай краіне беспрацоўя, рост матэрыяльнага і культурнага дабрабыту працоўных СССР натхніла рабочых і сялян Заходняй Беларусі на гераічную барацьбу супраць сваіх прыгнатынікаў, выдзвінула імкненне хутчэй вызваліцца ад іх ад іх ляхаў імперыялізма і капіталістаў і ўз'яднацца са сваімі братамі ў адзінай сям'і савецкіх народаў.

Каля ў верасні 1939 года над працоўнымі Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны нависла пагроза нямецка-фашысцкага заняволання, савецкі народ, які ніколі не забываў пра лёс сваіх адзінакроўных брацоў, працягнуў ім магутную руку брацкай дапамогі і ўзяў іх пад сваю абарону. Была накіравана ліквідацыя гістарычна несправядлівасць, гвал-

тоўна навязаная імперыялістамі маладой Совецкай рэспубліцы ў 1920 годзе.

Увесь савецкі народ з велізарнай радастю і гордастю за сваю сацыялістычную Радзіму вітаў зварот у сям'ю савецкіх народаў працоўных Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны.

З уз'яднаннем беларускага народа ў адзінай Беларускай Совецкай дзяржаве працоўныя заходніх абласцей Беларусі сталі раўнапраўнымі грамадзянамі вялікай краіны, сацыялізма і пад кіраўніцтвам партыі Леніна — Сталіна пачалі будаваць сваё жыццё на новых сацыялістычных пачатках.

У першыя ж месяцы пасля вызвалення ў заходніх абласцях Беларусі была ажыццяўлена нацыяналізацыя буйнай прамысловасці, ліквідавана беспрацоўе, разгорнута будаўніцтва новых фабрык і заводаў. Толькі за адзін год прадукцыя прамысловых прадпрыемстваў заходніх абласцей БССР вырасла ў параўнанні з 1938 годам больш чым у два разы.

Савецкая ўлада перадала працоўным сялянам звыш аднаго мільёна гектараў зямлі, якая належала панам і асаднікам, дзесяткі тысяч галоў жывёлы, вялікую колькасць сельскагаспадарчага інвентару. Працоўныя сяляне, аспрабуючыся на вопыт калгаснага сялянства ўсходніх абласцей БССР, прыступілі да арганізацыі калгасных гаспадарак. Савецкі ўрад аказаў ім у гэтым вялікую дапамогу. Былі створаны машына-трактарныя станцыі з вялікім паркам трактараў і сельскагаспадарчых машын.

Гарады і сёлы заходніх абласцей Беларусі за кароткі тэрмін набылі густой сеткай пачатковых, вышніх і сярэдніх школ. Ужо ў 1940 годзе каля 4 тысяч школ у заходніх абласцях рэспублікі ўзялі навучанне на роднай беларускай мове. Былі адкрыты 4 інстытуты, 12 тэхнікумаў, дзесяць рабочых і сярэдніх спецыяльных школ і сярэдніх і вышэйшых навучальных устаноў. Ва ўсіх абласцях, гарадскіх і раённых цэнтрах пачалі выдавацца газеты на роднай мове. Былі арганізаваны 5 драматычных тэатраў і 100 кінатэатраў. Наўсмясена было ўведзена бясплатнае медыцынскае асугаванне насельніцтва, адкрыта вялікая колькасць паліклінік, бальніц, ампутаторыяў, дзіцячых кансультацый, раздзельных дамоў, дзіцячых ясляў.

Пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна, пры дапамозе ўсяго савецкага народа, працоўныя заходніх абласцей Беларусі хутка пераарыентавалі арыентацыю ў спадчыну ад мінулага эканамічную і культурную адсталянасць, агульна дачуліся да перадавай савецкай культуры, будаваць існасць і радаснае жыццё.

Мірнай творчай праца савецкага народа па будаўніцтве камуністычнага грамадства была спынена верагольным нападкам фашысцкай Германіі на Савецкі Саюз.

Партыя большавікоў узняла і натхніла народы нашай краіны на Вялікую Айчынную вайну супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

У гады Вялікай Айчынай вайны беларускі народ, разам з усімі брацкімі народамі Савецкага Саюза, мужна змагаўся за чысць, свабоду і незалежнасць сваёй Сацыялістычнай Радзімы. Працоўныя Беларускай ССР аказывалі дапамогу Чырвонай Арміі ў барацьбе з ворагамі. Сотні тысяч сыноў і дачок беларускага народа ў радах Совецкай Арміі і ў партызанскіх атрадах змагаўся супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Беларускі народ з чэсна вытрымаў цяжкія выпрабаванні вайны і сваёй гераічнай барацьбой унёс сур'ёзны ўклад у справу разгрому фашысцкай Германіі. У агні вайны працоўныя Беларусі прадэманстравалі сваё маральна-палітычнае адзінства, сваю беззаветную любоў і адданасць нашай сацыялістычнай Радзіме, партыі большавікоў, савецкай ўладзе, вялікаму Сталіну. За гады вайны яшчэ больш умацаваліся дружбы і брацтва беларускага народа з вялікім рускім народам і ўсімі народамі Савецкага Саюза.

Савецкая Армія, пад вярхоўным камандаваннем таварыша Сталіна, разграміла гітлераўскую армію і вызваліла савецкую зямлю ад фашысцкіх варвароў. Сваім вызваленнем ад крывавага яра нямецка-фашысцкіх акупантаў беларускі народ абавязаны гераічнай Совецкай Арміі, вялікаму рускаму народу і ўсім брацкім народам Савецкага Саюза, мудрай большавіцкай партыі, геніяльнаму палкаводцу таварышу Сталіну.

Сусветна-гістарычная перамога савецкага народа над фашысцкай Германіяй з'явілася яркай дэманстрацыяй перавагі сацыялізма над капіталізмам, перавагі савецкай эканамікі, ідэалогіі, маралі і культуры над гітлераўскай імперыялісцкай эканамікай, мараллю і культурай імперыялістаў.

Перамога савецкага народа над гітлераўскай Германіяй — гэта перамога савецкага грамадскага ладу, савецкага дзяржаўнага ладу, савецкіх узброеных сіл.

Савецкі грамадскі лад не толькі з поспехам вытрымаў усе выпрабаванні вайны і даў сваю поўную жыццездальнасць, але і аказаўся лепшай формай арганізацыі грамадства, чым усякі несавецкі грамадскі лад. З чэсна вытрымаў выпрабаванні вайны і савецкі дзяржаўны лад, які не толькі даў сваю жыццездальнасць і яшчэ больш умацаўся, але і аказаўся ўзорам многанациональнай дзяржавы, дзе нацыянальнае пытанне і праблема супрацоўніцтва нашай вырашаны лепш у параўнанні з усякай іншай многанациональнай дзяржавай.

У Вялікай Айчынай вайне Савецкая Армія ўзначаліла развіццё арміі нашых ворагаў і вышла з вайны яшчэ больш моцнай і магутнай.

- Першая старонка. Аб дзесяцігоддзі ўз'яднання беларускага народа ў адзінай Беларускай Совецкай дзяржаве. (Пастанова Цэнтральнага Камітэта КП(б) Беларусі).
- Другая старонка. Г. Тарасаў.—Савецкія танкісты—гонар Узброеных Сіл нашай краіны. А. Бялявіч.—Мы за мір усёй душой. (Верш). І. Ахрэмчык.—Голас народа. Б. Зельцэр.—Вялікі паэсар латышкага народа.
- Трэцяя старонка. Ул. Няфёд.—За большавіцкую партыянасць у рэжыберскім майстарстве.

- ТРЫБУНА ЧЫТАЧА. С. Александровіч.—Пытанні мовы і літаратуры ў часопісе «Савецкая школа».
- ЛІСТ У РЭДАКЦЫЮ. С. Куцаў.—Дома культуры загадае... млынар.
- Ів. Кудраўцаў.—«Граніца».
- Чацвёртая старонка. У Саюзе савецкіх пісьменнікаў ВССР. З АПОШНЯЙ ПОШТЫ. Сваё рука ўлады. А. Есаню.—Тэатр народных традыцый. В. Вольскі.—Невядомыя рускія тэксты Максіма Багдановіча.

Перамога савецкага народа ў Айчынай вайне — гэта перамога мудрай і дальнабачнай унутранай і знешняй палітыкі большавіцкай партыі як да вайны, так і ў гады вайны, геніяльнага палітычнага і ваеннага кіраўніцтва таварыша Сталіна.

У пасляваенныя гады, узброеныя сталінскай праграмай будаўніцтва камунізма, выкарыстоўваючы перавагі сацыялістычнай сістэмы гаспадаркі, савецкі народ, пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна, дамогся велізарных поспехаў у справе выкавання пасляваеннай пільготы аднаўлення і далейшага развіцця народнай гаспадаркі краіны, у справе ўздыму матэрыяльнага дабрабыту працоўных і развіцця савецкай культуры.

Нямецка-фашысцкія захопнікі поўнасцю знішчылі прамысловасць і транспарт, разбурылі гарады і сёлы, зруйнавалі дачынтую дапамогу савецкага рускага народа і іншых народаў нашай краіны, беларускі народ у кароткі тэрмін дамогся сур'ёзных поспехаў у справе ліквідацыі вынікаў нямецка-фашысцкай акупацыі, у справе аднаўлення і далейшага развіцця народнай гаспадаркі і культуры.

Прамываласць Беларусі выканала план першых трох год пасляваеннай пільготы на 109,9 процанта. Валова прадукцыя прамываласці ў 1948 годзе ўзрасла ў параўнанні з 1947 годам на 44 процанта. Пасляхова выконваецца план прамываласці вытворчасці 1949 года. У рэспубліцы створана аўтамобільная, трактарная і іншыя галіны машынабудаўнічай прамываласці.

Велізарныя змены дасягнуты ў адраджэнні і ўздыме сацыялістычнай сельскай гаспадаркі. У 1949 годзе пасевныя плошчы калгасаў склалі 96,5 процанта да даваеннага ўзроўню. З года ў год навіліваецца ўраджайнасць калгасных і саўгасных палёў.

Працоўны сельскай гаспадаркі Беларусі дамагаюцца далейшых поспехаў у развіцці сельскай гаспадаркі, у павышэнні культуры земляробства і ў справе арганізацыйна-гаспадарчага ўмацавання калгасаў. У калгасах і саўгасах разгарнулася барацьба за ўздыме і асабна правільных травапольных севазаротаў, за асунанне і асабна пладародных балотных зямель, за развіццё тэхнічных культур. Калгасы і саўгасы пасляхова ажыццяўляюць трохгадовы план развіцця грамадскай прадукцыйнай жыццёлагадоўлі, дамагаючыся дэтармінавага яго выканання.

Дасягнуты новыя поспехі ў развіцці нацыянальнай пэформе і сацыялістычнай пэформе культуры.

Велізарныя змены адбыліся ў эканоміцы і культуры заходніх абласцей рэспублікі. Адноўлены і дзейнічаюць сотні фабрык і заводаў, прадпрыемстваў лёгкай, харчовай, лясной і іншых галін прамываласці. Выпуск валовай прадукцыі прамываласці дасягнуў у 1948 годзе 145,6 процанта ў адносінах да 1940 года.

Сялянства заходніх абласцей, пераканаўшыся ў перавагах калгаснага ладу, цвёрда і ўпэўнена становіцца на шлях калгаснага жыцця. Ужо створана 3000 калгасаў і колькасць новых калгасаў павялічваецца з кожным днём. Многія з іх дамагаюцца значных поспехаў ва ўздыме ўраджайнасці і развіцці грамадскай жыццёлагадоўлі.

Дасягнуты вялікія поспехі і ў культурным будаўніцтве ў заходніх абласцях. У 4,226 школах навучаюцца 505 тысяч дзяцей. Працуюць 5 настаўніцкіх і адзін педагогічны інстытуты. У вышэйшых і сярэдніх навучальных установах рэспублікі атрымліваюць адукацыю тысячы юнакоў і дзячат заходніх абласцей. У заходніх абласцях вырастаюць значныя кадры мясцовай інтэлігенцыі, партыйных, савецкіх і гаспадарчых работнікаў. Адкрыты дамы культуры, клубы, хатчытальнікі, бібліятэкі. Працуюць тэатры, стацыянарныя і перасоўныя кіноўстаноўкі, калектывы мастацкай самадзейнасці. Праведзена велізарная работа па ліквідацыі непісьменнасці і малалітменнасці дарослага насельніцтва.

Вялікі перамогі, заваяваныя савецкім народам пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна ў пасляваенныя гады, яшчэ і яшчэ раз паказваюць перавагу сацыялізма над капіталізмам. Капіталізм з яго воўчым законам канкурэнцыі нісць працоўным масам галечу, беспрацоўе, нацыянальную варожасць паміж народамі, новыя войны, сее разкіданы і церапальства. Антыдэмакратычным імперыялістычным лагер, які склаўся на чале з амерыканскай і англійскай реакцыяй, прабуе закабаліць народы свету, устанавіць сваё сусветнае панаванне.

Лагера імперыялізма і реакцыі супрацьстаяць магутны лагер сацыялізма і дэмакратыі, на чале якога стаіць вялікі Савецкі Саюз, апора міру, свабоды і прагрэсу.

Велізарныя поспехі камуністычнага будаўніцтва ў СССР натхняюць савецкі народ на новыя працоўныя подзвігі ў славу нашай Радзімы. Яны ўзнімаюць працоўных рэго свету на барацьбу супраць імперыялістычнай реакцыі, супраць нацпалітыкаў новай вайны, за мір, дэмакратыю і

сацыялізм. Яны ўсяляюць упэўненасць у перамогу вялікай справы Леніна—Сталіна.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі пастанаўляе:

Дзесятыю гадавіну ўз'яднання беларускага народа ў адзінай Беларускай Совецкай сацыялістычнай дзяржаве — паўсямесна адзначаць 30 кастрычніка 1949 года, як усенароднае свята.

Прапанаваць аб'явам, гарномам, райкомам КП(б) Беларусі і ўсім пярвічным партарганізацыям правесці падрыхтоўку і святкаванне дзесяцігоддзя ўз'яднання беларускага народа пад знакам далейшага разгорвання сацыялістычнага савецкага працоўнага за дэтармінавае выкаванне пасляваеннай пільготы, за дасягненні новых поспехаў у аднаўленні і развіцці прамываласці, транспарту, сельскай гаспадаркі і культуры рэспублікі, пад знакам яшчэ больш пэснага згуртавання ўсяго беларускага народа вакол партыі большавікоў, вакол арганізацыі і натхніцеля ўсіх нашых перамог, лепшага друга беларускага народа таварыша Сталіна.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі заклікае рабочых, інжынера-тэхнічных работнікаў і служачых усіх галін прамываласці, будаўніцтва і транспарту аддаць усе свае сілы, энергію і вытворчы вопыт барацьбе за дэтармінавае выкаванне пасляваеннай сталінскай пільготы і дамагаюцца ўсямернага палешання работы фабрык, заводаў, транспарту і будаўнічых арганізацый. Неабходна забяспечыць выкананне і перавыкананне вытворчых панаў кожным прадпрыемствам, цэхам, участкам, брыгадам, воўным рабочым не толькі па колькасцю, але і па ўсёх устаноўленых якасных паказчыках. Неабходна дамагацца далейшага павышання прадукцыйнасці працы, шырокага ўкаранення ў вытворчасць навішых дасягненняў навукі і тэхнікі, зніжэння сабекошту і павышэння якасці прадукцыі, устанавлення найстражэйшай эканоміі і павелічэння накапленняў.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі заклікае ўсіх калгаснікаў, калгасніц, работнікаў МТС і саўгасаў, спецыялістаў сельскай гаспадаркі, сялян-аднаасобнікаў пасляхова закончыць сельскагаспадарчы год, дэтармінава выкаванне панаў хатэаарытарчых і іншых абавязанасцей па пастаўках сельскагаспадарчых прадуктаў дзяржаве, выкаванне заваршчыць азімую сям'ю, узяць зноў і чорныя панары, заклаўшы трывалую аснову для ўздыму ўраджаю будучага года. Неабходна з яшчэ большай энергіяй змагацца за поўнае ажыццяўленне гістарычных рашэнняў лютаскага пленума ЦК ВКП(б), за далейшы рост грамадскай гаспадаркі калгасаў і іх арганізацыйна-гаспадарчае ўмацаванне, за хутчэйшае ўздыме і асабна правільных травапольных севазаротаў. Удзім грамадскай калгаснай і саўгаснай прадукцыйнай жыццёлагадоўлі з улічэння лютарыяльнай задачай партыі і дзяржавы ў развіцці сельскай гаспадаркі. Неабходна дамагацца, каб у кожным калгасе і саўгасе быў дэтармінава выкаваны план развіцця грамадскай прадукцыйнай жыццёлагадоўлі і падрыхтавана цэлая і сытая сімоўна жывёлы.

ЦК КП(б) Беларусі заклікае сялян-аднаасобнікаў заходніх абласцей аб'ядноўвацца ў калгасы, каб калектывна ўзяць сябе за савецкага гаспадарку, будаваць зможнае і культурнае жыццё, тым самым хутчэй скончыць з адсталянасці сельскай гаспадаркі, настачай і куалікай кабай — неміручымі спадарожнікамі аднаасобнай сялянскай гаспадаркі.

ЦК КП(б) Беларусі абавязвае партыйныя і савецкія арганізацыі заходніх абласцей аказаваць салітан-аднаасобнікам усмерную дапамогу ў арганізацыі калгасаў і іх арганізацыйна-гаспадарчым умацаванні.

ЦК КП(б) Беларусі заклікае савецкую інтэлігенцыю рэспублікі безупынна развіваць і ўбагачаць перадавую савецкую навуку і тэхніку, літаратуру і мастацтва, шырока распаўсюджваць пільготы і навуковыя веды ў масах працоўных, неаслабна прапанаваць пад выхаваннем савецкіх людзей у духу камуністычнай свядомасці, савецкай патрыятызму, дружбы і брацтва народаў нашай краіны, беззаветнай адданасці справе Леніна—Сталіна. Неабходна ўзмацніць барацьбу супраць перажыткаў капіталізма ў свядомасці людзей, супраць рэакцыі буржуазнай ідэалогіі — апазітычнасці і безыдэйнасці, супраць праўд нацыяналізма і касмапалітызма, супраць нізкаянаклетва перад растленнай буржуазнай культурай Захаду. Прапаганда велізарных дасягненняў, якіх дамогся беларускі народ пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі, пад соннам сталінскай Калектыву, павінна быць накіравана на далейшы ўдзім пільготнай і вытворчай актыўнасці працоўных, на ўсямернае ўмацаванне магутнасці нашай вялікай Сацыялістычнай Радзімы—апору міру і басцекі народаў.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі выказвае цвёрдую упэўненасць у тым, што беларускі народ, рухуючыся да слаўнага дзесяцігоддзя свайго ўз'яднання, яшчэ пачне згуртаваць вакол большавіцкай партыі і Савецкага Урада, вакол арганізатара і натхніцеля ўсіх нашых перамог — вялікага праўдывора і настаўніка савецкага народа і працоўных усяго свету таварыша Сталіна і дасягне новых поспехаў у барацьбе за пабудову камуністычнага грамадства.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі
5 верасня 1949 года.

Совецкія танкісты—гонар Узброеных Сіл нашай краіны

Г. ТАРАСАЎ,
Герой Совецкага Саюза

Завтра савецкі народ адзначае Дзень танкістаў. Вітаючы воінаў самага маладога рода войск Савецкай Арміі, вітаючы стваральнікаў грознай бронетанкавай і механізаванай тэхнікі, савецкія людзі з пачуццём горацкай любові і падлікі звяртаюцца да таварыша Сталіна — патхніцеля і арганізатара савецка-гістарычных перамог Савецкай дзяржавы і незалежных Узброеных Сіл. Гэтую вялікага правадара абавязаны бронетанкавая і механізаваныя войскі Савецкай Арміі сваім узнікненнем і ўсім сваім развіццём. Таварыш Сталін — творца савецкай ваеннай навукі — першым вызначыў велізарную ролю і значэнне гэтага роду войск у сучаснай вайне і пазваў шляхі яго ўдасканалення. Пад неперасурным кіраўніцтвам таварыша Сталіна ў нашай краіне створана лепшая ў свеце бронетанкавая прамысловасць, выдана шледа тэнавітых канструктараў танкавай тэхнікі, вырашаны шматлікія вопытныя кадры танкістаў і танкавай прамысловасці. Бронетанкавая і механізаваныя войскі сталі магутнай ударнай сілай нашай гераічнай арміі.

«У гады Вялікай Айчыннай вайны, — сказаў таварыш Сталін, — бронетанкавая і механізаваныя войскі Савецкай Арміі адыгралі велізарную ролю ў справе разгрому фашыскай Германіі і імперыялістычнай Японіі. На палях бітваў савецкія танкісты паказалі беспрыкладную мужнасць і з часцю выканалі свой абавязак перад Радзімай».

Савецкае танкабудаванне ўзнікла 30 год таму назад. У канцы 1919 года па ўказанню В. І. Леніна і І. В. Сталіна на Горькаўскім заводзе «Красное Сормово» была арганізавана вытворчасць першых савецкіх танкаў. Гэтыя машыны прынялі паспяховы ўдзел у баях супраць замежных інтэрвентаў і ўнутранай контррэвалюцыі.

Прадначычы велізарную ролю танкаў у справе абароны краіны, большавіцкая партыя і Савецкі ўрад пачалі планавана і развіццё гэтага роду войск. Першымі паспехі сацыялістычнай індустрыялізацыі краіны стварылі неабходную матэрыяльную базу для росквіту савецкага танкабудавання. У 1927 годзе была наладжана серыйная вытворчасць танкаў, якія па сваёй канструкцыі былі значна лепш замежных. А праз два гады ў нас былі сфарміраваны першыя ў свеце механізаваныя часткі і злучэнні. Большасць танкаў ва Узброеных Сілах нашай краіны толькі з 1930 года.

1939 год лавіцкіся ў 4,3 раза. Вялікая ўвага надавалася падрыхтоўцы кадраў, здольных умець абслугоўваць баявыя машыны. Савецкая ваенная навука пад кіраўніцтвам таварыша Сталіна выдатна распрацавала гіганцкі баявы дзеясніў бронетанкавых войск.

Задоўга да Вялікай Айчыннай вайны ў нашай краіне была створана новая, савецкая школа танкабудавання. Галоўнай яе задачай было і застаецца ўмець і правільнае выкарыстанне асноўных баявых якасцяў машын — браняной абароны, узброеннасці, хуткасці, маневранасці і вагі. Гэта карэнным чынам адраінівала наша танкабудаванне ад замежнага, якое было аснова на ўважненні адной станаўчай якасці машыны за дзін дзін. Таварыш Сталін асабіста знаёміўся з прэактамі, макетамі, вопытнымі канструктарамі танкаў, у патрэбным напрамку накіроўваў творчую працу канструктараў.

Клапатлівая ўвага партыі, урада і таварыша Сталіна да развіцця бронетанкавых і

механізаваных войск з'явілася рашучай умовай таго, што перад вайной савецкая бронетанкавая тэхніка па сваёй якасці была лепшай у свеце. Нашы танкісты авалодалі самай перадавой тэорыяй баявога прымянення сваіх машын. Выдатныя якасці савецкіх танкаў былі прадмастраваны ў баях на возеры Хасан і ў раёне Халхін-Гол, у вайне з Фінляндіяй.

Раптовны напад японца-фашысцкіх войск на нашу краіну вымусіў Савецкую Армію і яе бронетанкавыя механізаваныя часткі і злучэнні весті баі ў вельмі цяжкіх умовах. Нягледзячы на гэта, у першыя-жа баях савецкія танкісты нанеслі вялікія страты ворагу, правіўшы высокае баявое майстэрства і беспрыкладную адданасць любімай Радзіме.

Значная колькасць перавага немцаў у танках з'явілася адной з прычын часовых няўдач нашай арміі ў пачатку вайны. Таварыш Сталін заклікаў савецкі народ неадкладна ліквідаваць гэтую перавагу. У адказ на заклік вялікага правадара працоўных нашай краіны аддаў ўсе свае сілы і намаганні, каб забяспечыць Савецкую Армію патрэбнай колькасцю баявых машын. Небывалымі тэмпамі разгарнулася вытворчасць танкаў і супрацьтанкавых сродкаў на заводах, эвакуіраваных на Урал і ў Сібір, за некалькі месяцаў уступалі ў строй новыя прадпрыемствы танкабудавання. На патрыятычным пачынку тамбоўскіх калгаснікаў савецкія людзі ўнеслі на будаўніцтва танкаў звыш шасці мільярдаў рублёў грошай. Фронт атрымаў усе больш і больш баявых машын. Ужо ў 1942 годзе танкаў выпускалася ў два разы больш, чым у 1941 годзе, а з імём 1943 года перавага немцаў у танках была зведзена да нуля. К канцу Вялікай Айчыннай вайны на ўзбраенні Савецкай Арміі танкаў было ў 15 разоў больш, чым у мірны час. «Рабочыя і работніцы, канструктары і інжынеры танкавай прамысловасці ў цяжкіх умовах ваеннага часу забяспечылі нашы бронетанкавыя і механізаваныя войскі перамагальнымі танкамі і самаходнымі гарматамі» (Сталін).

Буйныя танкавыя і механізаваныя злучэнні адыгралі важнейшую ролю ў перамогах над Сталінаграм. Уведзенныя ў працу з двух напрамкаў, яны прабіліся ў тыл праціўніка і злучылі каада акружэння 330-тысячнай нямецкай грунроўкі.

Высокае баявое майстэрства паказалі нашы танкісты ў бітве на Курскэй дзеі. Карыстаючыся адсутнасцю другога фронту ў ворага, вораг кінуў сюды амаль усе свае танкавыя злучэнні, забяспечыўшы іх вялікай колькасцю «Пантэр», «Фердынандаў». Але і тут фашысцкая браня не вытрымала магутных удараў савецкай вайны, у тым ліку танкістаў, якія ўмець знішчалі хвалёныя нямецкія танкі і самаходкі.

Сур'ёзны ўклад унеслі бронетанкавыя і механізаваныя войскі ў ажыццяўленне гераічнага распрацаванага таварышам Сталіным плана 10-ці сакрушальных удараў, якія былі нанесены ворагу ў 1944 годзе. Ні бездарожжа, ні вясновае разводдзе не перашкодзілі савецкім танкістам паспяхова справіцца са сваёй задачай пры акружэнні і разгроме 10-ці нямецкіх дэ-

МЫ ЗА МІР УСЁЙ ДУШОЙ

Ян ішоў мой танк у бой
Гадаў носці трушчыць:
Гэ, набок, сасна, не стой,
Раксініся, пушча!

А ці рэчка, а ці брод,
Знач не знаў я спыну.
Год адін, чацверты год
Танк ад нуль не стынуў.

Бомбаў свіст, снарадаў свіст,
Б'юць па ім гарматы,
Не спыніў яго фашыст,
Танкам быў парматы.

Танк ад цела вояў дух,
Гадаў слаў снапамі.
Дзе прайшоў ён—там наўнруг
Ворагі тарпамі.

З Волгі піў, са Шпрэе ён
Піў, мой нонь стаблвы,
Зноў даждаў мірных дзён,
Зноў на бой гатовы.

Зноў гатовы; толькі нам—
Працаваць зўзятая,
Наб расці ўраджаям там,
Дзе гулі гарматы.

Слухаць сянерай бок,
Слухаць спевы пілор,
Дахам новым ам да зор
Узрастаць нам міла.

Падываць сцяны граніт,
Будаваць зноў зрубы,
Гайдаюць гудком бланкіт
Міла нам і любя.

Мы за мір усёй душой,
Свет будзем новы...
А калі вайна—з табы
Мы гатовы ісці на бой,
Танк мой адмыслы!

Да Дня танкістаў

На прадпрыемствах рэспублікі, у навуцальных установах і калгасах праводзіцца гутаркі і даклады, прысвечаныя Дню танкістаў.

У Мінску, ў Парку культуры і адпачывання імя Горькага, 11 верасня адбудзецца ўсенароднае гуляне. Перад працоўнымі сталіцы выступяць танкісты — Героі Савецкага Саюза, якія раскажуць аб сваім удзеле ў баях за вызваленне Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Артысты і гурткі мастацкай самадзейнасці дадуць вялікі святочны канцэрт.

Фальклорна-дыялекталагічная экспедыцыя

З 20-га па 30-е жніўня кафедрай беларускай мовы і літаратуры Брэсцкага дзяржаўнага настаўніцкага інстытута імя А. С. Пушкіна была праведзена фальклорна-дыялекталагічная экспедыцыя ў Ірава, відзім раёне.

Удзельнікі экспедыцыі пабывалі ў некалькіх населеных пунктах раёна, запісалі мясцовыя говары, сабралі багаты фальклорны матэрыял. Запісана вялікая колькасць беларускіх народных песень, частушак, казак. Сярод іх — многа ўзораў дэ-рэвалюцыйнага фальклора, а таксама твораў ад Вялікай Айчыннай вайны і новым побыце калгаснай вёскі.

(Наш нар.)

ГОЛАС НАРОДА

У Маскву, на Усеаюзную канфэрэнцыю прыхільнікаў міру сабраліся прадстаўнікі ўсіх народаў Савецкай Радзімы і выступалі ад імя ўсяго вялікага савецкага народа. У іх вуснах гучэў голас народаў, якія прасілі судзі сваіх прадстаўнікоў.

Палымныя гнёны голас! Не могуць спакойна савецкія людзі гаварыць аб са-мым агідным: аб пагрозе новай вайны.

І самае галоўнае. У дні канфэрэнцыі голас савецкага народа прагучэў на страх людзей, хто прагне новай чалавечай крыві і на радасць сөөен мільянаў простых людзей, якія стаць за мір. Увесь свет пачуў гнёны, велічы голас савецкага чалавека, які заклікаў падняць чыжычкі новай вайны. Усе народы свету адчулі поплеч з сабой магутнае плячо свайго вялікага друга — Савецкага Саюза, які высока ўзняў сцяг міру над усім светам.

Усведамленне кіруючай ролі савецкага народа ў барацьбе за мір напачынае нашы сэрцы глыбокай патрыятычнай гордасцю за несакарнальную сілу нашай Радзімы, за весті яе геныя — таварыша Сталіна. Вест чаму імя Сталіна не зыходзіла з вуснаў дэлегатаў канфэрэнцыі.

Савецкі народ не хоча вайны, але ўвесь свет ведае, якім грозным войнам стаповіцца ён, калі вайна патражае яму. Сёння-ж ён — мірны будаўнік, які ведае, што праца яго не толькі данамагае росквіту Савецкай Радзімы, але і мануе яе абароназдольнасць. Значны майстар маскоўскага завода «Калібр» Н. Расейскі, стасканаў аленіградскага завода «Чырвоны выбаржыя» М. Дубінін, старшыня калгаса імя Сталіна, Хірсонскай вобласці, Г. Літоўчанка раскажалі дэлегатам аб поспехах сваіх прадпрыемстваў, свайго калгаса, а ўсе мы, удзельнікі канфэрэнцыі, бачылі ў гэтых перамогах нашу магутнасць, якая расце з дня на дзень.

Лічэ задоўга да Усеаюзнай канфэрэнцыі прыхільнікаў міру савецкі народ быў сведкам велічнай дэманстрацыі народаў усёга свету за мір, за дамакратыю, супраць зграі міжнародных змоўшчыкаў, што хочучь распачаць вайну супраць Савецкага Саюза. Мы ведалі, што мы былі не адзіночкі ў барацьбе за мір.

Але па-новаму няк перажывалася пачуццё братаў міжнароднай салідарнасці, калі слухалі мы выступленні нашых замежных гасцей, што прыехалі на канфэрэнцыю.

Вось выступіла грамадскі і прафсаюзны дзеяч Кітая Лі-Цян-Юн, і мы быццам бачым за яго плячыма чатырохсотмільён-

ны кітайскі народ, які працінуў да нас сваю братнюю, мазолістую ад вінтовацкіх прыкладваў, руку...

«... Кітайскі народ выкавае жадашце разам з народам Савецкага Саюза і краін народнай дамакратыі, а таксама са свабодналюбивым народам каланіяльных краін, якія выдучь барацьбу за сваё індывідуальнае вызваленне, і свабоднаіндывідуальнае вызваленне, і свабоднаіндывідуальнае вызваленне індывідуальна і вымі народам іных краін з'явіцца і згуртавана весті барацьбу за мір ва ўсім свеце. Мы перададзі гэтыя жаданні і іж-дзешні кітайскага народа нашаму любімаму Савецкаму Саюзу...»

Горача і патхніна прагучэлі гэтыя словы кітайскага прадстаўніка.

Французскі пісьменнік Жан Лафіт, які добра ведае шчырае сэрца свайго народа, сказаў тое, што шчыра сказаў-бы кожны просты французскі патрыёт: «Дзякуем вам, народам Савецкага Саюза, за тое, што вы даеце нам у нашай барацьбе за мір новыя сілы для барацьбы і нераматгі. Змагаючыся поплеч з вамі і ўсім народам, мы, мужчыны і жанчыны ўсіх краін, выпраем бітву за мір!»

З такімі думкамі і словамі выступіла ўсе замежныя гасці канфэрэнцыі, і якімі нічымымі, мізэрнымі ліліпуцкімі здаваліся праддзяльны ўрады маршалізаваў еўрапейскіх краін перад сваімі вялікімі народам! Народы павярнуліся да сваіх урадаў спыноў, а тварам—да Савецкага Саюза, да Масквы.

Бадай кожная выступленне замежных гасцей пачыналася сардэчнымі словамі: «Дарогі таварышы, сабры!». І мы адчувалі, усім сэрцам адчувалі, што да нас, дэлегатаў да савецкага народа звяртаюцца нашыя дзінны таварышы па агульнай барацьбе за мір. Мы дзя іх, як і яны дзя нас — таварышы, сабры.

Адчуванне вялікага ўсенароднага адзінства ў барацьбе за мір аснова палымна прагучэла ў лісьце ўдзельнікаў канфэрэнцыі таварышу І. В. Сталіну:

«Вы запалілі ў сэрцах усіх простых людзей зямляга шара пахпеніную веру ў вялікую і справядлівую справу барацьбы за мір ва ўсім свеце, барацьбы за нашанальную незалежнасць народаў, за працаітаныя дружбы і добрай волі паміж нацыямі і народамі!».

З непарушым пачуццём упэўненасці ў перамоце міру над вайной вярталася мы, дэлегаты БССР, да сябе дамоў. Кожны з нас быў перакананы, што сілы міру перамогуць сілы вайны.

І. АХРЭМЧЫН,
народны мастак БССР, удзельнік
Усеаюзнай канфэрэнцыі прыхільнікаў міру.

ГАСТРОЛІ ТЭАТРА ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ І ДЗЯРЖАЎНАГА
РУСКАГА ДРАМАТЫЧНАГА ТЭАТРА БССР

У Магілёў па гастролях прыйшоў Беларуска-Дзяржаўны драматычны тэатр імя Янкы Купалы. Шостага верасня для працоўных горада былі паказаны спектакль «Гэта было ў Мінску». За месяц тэатр паказа працоўным Магілёўшчынам спектаклі: «З народам», «Канстанцін Заслаўны», «Маскоўскі характар», «Змова асуджаных», «Паўлінка» і інш. Калектыў тэатра мяркуе наладзіць выезды на буйнейшыя прадпрыемствы горада і ў раённыя цэнтры вобласці.

З вялікім поспехам праходзіць гастролі Дзяржаўнага Рускага драматычнага тэатра БССР у Гомелі.

Новы сезон у оперным тэатры

Сёння, 10 верасня, операй «Князь Ігар» Брэсцкі адкрывае сезон 1949—1950 года Беларуска-Дзяржаўны ордэна Леніна Вялікі тэатр оперы і балета. У новым сезоне, акрамя раней ажыццё-

Гэтым днёмі каля тысячы чыгуначнікаў Гомельскага чыгуначнага вузла наладзілі калектыўны паход і прагледзілі спектакль «Зялёная вуліца». Рэдакцыя дарожнай газеты «Чыгуначнік Беларусі» надрукавала водгукі глядачоў пра спектаклі. Партыйны кабінет чыгуначнага вузла і бібліятэка клуба імя Леніна правалі канфэрэнцыю глядачоў, на якіх абмяркоўваўся спектакль.

Адбыліся творчыя сустрэчы майстроў тэатра са стасканаўцамі «Гомельскага» тэатра імя Сталіна і іншых, на якіх выдучылі артысты раскажалі, як тэатр працуе над стварэннем вобразу савецкіх людзей.

ВЯЛІКІ ПЯСНЯР ЛАТЫШСКАГА НАРОДА

12 верасня спаўняецца 20 год з дня смерці вялікага латышкага пісьменніка, класіка латышкай літаратуры Яна Райніса. Імя яго вядома не толькі народу Латвіі, але і далёка за яе межамі. Гераічныя паст і драматыры, выдатны перакладчык шэдэўраў савецкай літаратуры, таленавіты журналіст і дасціпны сатырык, стваральнік сучаснай латышкай мовы, рэвалюцыйны грамадскі дзеяч і палымны патрыёт—такім ведаюць яго працоўныя СССР і працоўныя ўсяго свету.

Талент Я. Райніса быў надзвычай шматгранны і разнастайны. Ён адначасова і паэт, і драматург, і журналіст, і сатырык.

Вялікі Максім Горкі ў сваёй прамове на Першым Усеаюзным з'ездзе пісьменнікаў у 1934 годзе пазваў Райніса магнітым паэтам.

Буйнейшы пісьменнік, Я. Райніс з'яўляецца горадсцю латышкага народа; і да гэтага часу яго бліскучы талент робіць свой уклад у латышкаую літаратуру, якая толькі ва ўмовах савецкай улады атрымала шырокія магчымасці свабоднага, сацыялістычнага развіцця.

Ян Хрыстафоравіч Райніс (Ян Пякшав) нарадзіўся 11 верасня 1865 года ў Варсаваных, недалёка ад горада Ілаукста, буйной Курляндскай губерні, Прыбалтыйскага краю (цяпер — Латвійская ССР). Дзяцінства будучы пісьменнік правёў у невялікім латышскім паселку Ясмуйжэ, размешчаным у 45 кіламетрах ад Даугапіліса (Латвія).

З юнацкіх год Райніс паступова ўцяваецца ў рэвалюцыйны барацьбу. Ён чытае творы рэвалюцыйных дамакратраў, зацікавацца распаўсюджваннем нелегальнай падпольнай літаратуры, якая прыво-

ра-рэвалюцыйнара ён адрачы вызначаў вершамі:

Не толькі жыць прожыць, не толькі
отражаць,
К чэму зелены куст і глянць озёр
зеркальных?
Нет! Строньт жыць, вое выше
подымать!

У вершах і паэмах Я. Райніса палыхала долым барацьбы. З аднім сарказмам паэт высмейваў дуршнікі, луставозаў, палыхавых абаронцаў старога ладу. Паэт зьзяўцацца да моладзі, да смельчак і мужных, патхне хвабрыць ба бой.

Кніга гэтага стварыла не аўтару імя першага латышкага паэта. Сучаснікі адзначалі, побаў з дасканалым мастацкім якасцямі і глыбінёй думкі, рэвалюцыйную якасцянасць вершаў Райніса, іх пралетарскі характар. Адзін з лепшых вершаў зборніка — «Зяманыя сосны», у якім апавядаецца пра стойкіх рэвалюцыйнаў, якіх не могуць зламаць ніякі цяжакіся,—зрэбіць гімнам рэвалюцыйнай вытрымкі, ба-дзёрнасці і надзей у гады суровых выпрабаванняў.

Ты нас сломяла, вярэць сіла,
Но дух борбы ты в нас не укротила.

Рыць, свисті, вступаю слова в бой,
Но мы достигнем дали голубой! —
уславізе паэт.

І калі выбухнула рэвалюцыя 1905 года, Райніс стаў яе палымным песняром, які застаўся ёй верным да канца. Штыльям звязаны з рэвалюцыйным пралетарыятам, Райніс заўсёды служыў яму, лічычы гэта для сябе найвялікшым гонарам.

Тебе, — класс основной, —
Служить бойом,
Где честь найдётся выше! —

Всех рас и всех печерий,
Из братской связи рук, умов, сердец,
Объединившихся для общего труда.

Тэатр зборнік паэта «Новая сіла», які вышлі ў 1906 годзе, па сваіх настроях прымае да зборніка «Пасевы бурны». У ім гучаць ранейшыя рэвалюцыйныя матэмы, усаўляюцца няломна воля рэвалюцыйнаў, іх імкненне да працты барацьбы. Непадобна засталася вера тагачасна ў непазбежнасць паражэння ворагаў і ў канчатковую перамогу справы рэвалюцыі.

Цудоўным лямікам Я. Райніс з'яўляецца зборнік «Шікая кніга», куды ўвайлі вершы перыяду 1907—1910 гады і які адразу-ж пасля выхда ў свет быў канфаскаваны царскай цензурай.

Я. Райніс быў выразлікам інтэрасаў і настрояў латышкага народа. Ён вераў у пудоўную будучыню свайго любімай сап-каўшчыны. Будучы ў эміграцыі, паэт пачаў выдаваць вершы «Вялікая Радзіма», які быў агубікаваны ў кнізе «Ты, хто не забываюць», што вышлі ў 1911 годзе. Гэта — слова вернага сына свайго айчыны, які ўпэўнены ў яе светлым аўтару.

Взамен той родины, что отняли у нас,
Мы новую воздвигнем — краше,
Светлей и шире всяких стран иных.
Мы из величия духа возведём
Её, — из чувства во всей их глубине,
Во всем размахе,
Что свойствен человеческой душе!
Её воздвигнем мы из братства всех
людей,
Всех наций, всех народов,

Всех рас и всех печерий,
Из братской связи рук, умов, сердец,
Объединившихся для общего труда.

За большэвіцкую партыйнасць у рэжысёрскім майстэрстве

Ул. НЯФЕД

На працягу ўсёй гісторыі савецкага тэатра партыя большэвіцкай ідэяй прапанаваў ідэі партыйнасці мастацтва. Выконваючы ўказанні большэвіцкай партыі, дзеянні савецкага тэатра дамагаліся значных поспехаў. Створана тэатральнае мастацтва, якое грунтуюцца на самым перадавым творчым метадах — метадах савецка-рэалізму.

Дасягненні савецкага тэатра, пачынаючы ад п'ес і спектакляў, якія стварыліся, веліч сацыялістычнай рэвалюцыі, і канчаючы п'есамі і спектаклямі, у якіх паказаны вобразы будучага сацыялізму, сталі магчымымі інакш таму, што тэатр кіраваўся гаспадарым прынцыпам мастацтва — прынцыпам партыйнасці. Тыя, хто пагарджаў гэтым прынцыпам, непазбежна цярпелі крах.

Актар у тэатры — непасрэдна стваральнік мастацкага вобраза. Імяна ён перадае глядачу ідэю і пачуцці драматычнага твора. Але было-б няправільным адмаўляць тую вялікую ролю, якую выконвае ў савецкім тэатры рэжысёр.

Рэжысёр не проста арганізатар спектакля. Рэжысёр — гэта творчы кіраўнік актёрскага калектыва, яго ідэйны выхавальнік. Ён-бы дасканалы ні выдаў рэжысёр сваёй прафесійнай тэхніцы, ён не дагане неабходнага поспеху, калі яго майстэрства не будзе прасякнута прынцыпам партыйнасці. Не так даўно была сурова раскритыкавана дзейнасць былога мастацкага кіраўніка Маскоўскага Камернага тэатра А. Таірава і былога мастацкага кіраўніка Ленінградскага тэатра камедыі Акімава, у творчасці якіх было шмат фармілістычных і эстэтычных тэндэнцый. І не выпадкова, што гэты тэатры на працягу многіх год не стварылі нічога каштоўнага.

У большасці тэатраў БССР прынцып партыйнасці рэжысёрскага майстэрства стаў асноўным. Гэта асабліва ярка выявілася ў творчай практыцы тэатра імя Янкі Купалы. Выхаваны на лепшых рэжысёрскіх традыцыях савецкага тэатра, тэатр імя Янкі Купалы грунтоўна стаў на рэалістычны пазіцыі і на працягу амаль 30-ці год верна служыць сваёму народу. Асобныя зрыўны ў рэпертуары тэатра не змянілі яго творчае аблічча.

За апошні час у тэатры пастаўлены такія спектаклі, як «Канстанцін Заслоўны», «3 народы», «Маскоўскі характар», «Губаратар правінцыі» і некаторыя іншыя. Усе яны, у першую чаргу, вызначаюцца ідэяй, выражанасцю вобразаў, а самае галоўнае — партыйнай палыманасцю ў рашэнні тых канфліктаў, якія закладзены ў п'есах. Савецкія людзі ў гэтых спектаклях жыва перажываюць. Рэжысёр В. Савіцкі і акторы з вялікай адказнасцю падыходзілі да вырашэння сваіх творчых задач. Тут можна спрэцца, наколькі таленавіта выманыя тыя ці іншыя ролі, але бесспрэчна адно: рэжысёр і акторы добра ведаюць савецкую рэчаіснасць, якая ў гэтых спектаклях паказана з пазіцыі партыйнага разумення яе.

У якасці прыкладу ўдзельнічаюць падыход да раскрыцця аднаго з актуальных канфліктаў сучаснасці — барацьбы паміж людзьмі перадавой творчай думкі і людзьмі, якія супраціўляюцца, сталі кансерватарамі, — можна назваць спектакль «Зялёная вуліца» у Рускай тэатры БССР (рэжысёр С. Уладзі-

чанскі). Рэжысёр усімі магчымымі сцэнічнымі сродкамі ярка падкрэслівае тую асцябную думку спектакля і п'есы, што савецкі чалавек павінен тварыць, імянуцца палерад, быць смелым і настойлівым у дасягненні сваёй высокай моты. І вось гэтая ідэя ў спектаклі «Зялёная вуліца» вырашана рэжысёрам з ясных прынцыповых пазіцыяў. Спектакль захаванне гледач вобразам машыніста Сібракова, глядач глыбока да сэрца прымае барацьбу Сібракова за павелічэнне хуткасці цягнікоў.

Партыйнай палыманасцю вызначаюцца многія спектаклі рэжысёра Гродзенскага тэатра М. Кавізіна. Яго апошнія пастаўкі «Шчасце» і «Маскоўскі характар» таму маюць поспех у гледача, што ад іх вее гарачым дыханнем сапраўднай, непрафарбаванай, а таму — пудоўнай савецкай рэчаіснасці.

Можна было-б прывесці падобныя прыклады і з працы тэатра імя Я. Коласа, дзе рэжысёр М. Міцкевіч паставіў імала спектакляў, якія вызначаюцца ідэяй і дасягненасцю сваёй ідэі.

Аднак у практыцы некаторых рэжысёраў ёсць выпадкі паставак асобных спектакляў з пазіцыі аналітычнасці, беспартыйнасці, што можна вылучаць перш за ўсё пераўражаннем або імітацыяй агульнавысокай прынцыпа партыйнасці з канкрэтнай творчай працай.

Некаторыя спектаклі рэжысёраў Л. Літвінава і В. Галаўчынера характарызуюцца тым, што яны распячнутыя, перагружаныя дэталімі, грамадскімі, неаднароднымі па стылю, а ў выніку ў такіх спектаклях становіцца невыразнай цэнтральная ідэя, цэнтральны канфлікт п'есы.

На стэржнях нашых друку ўжо не раз давалася адмоўная ацэнка пастаўкі «Паўлінка». Не так даўно тэатр паказаў гэты спектакль у новым рэжысёрскім варыянце. Але ўсё «новае» заключаецца ў тым, што Янкі Сарока поўнасцю чытае тэкст «Буравесніка» М. Горкага і адноўляе тую канфіліктаў п'есы. Усё астатняе засталася па-старому, і, больш таго, асобныя рэжысёрскія памылкі яшчэ больш наглыблены. Другі варыянт спектакля паставіў Л. Літвінавым у яшчэ больш выразным жаары выданні, з якога ніяк ужо не вышліць яго драматычна развязка. Спектакль вырашаны рэжысёрам ва ўмоўна-вадаўным плане, замест рэалістычнага, у якім па сутнасці і напісана п'еса. Л. Літвінаў лішні раз паказаў, што ён або не разумее сваёй п'есы, або не хоча яе вышпіраць. У такім выглядзе спектакль «Паўлінка» з'яўляецца ўзорам беспрынцыповага, беспартыйнага падыходу да пастаўкі купальскай п'есы.

Можна яшчэ спаслацца і на іншыя прыклады беспрынцыповага, а на сутнасці беспартыйнага падыходу рэжысёра Л. Літвінава да трактоўкі асобных спектакляў або іх асобных вобразаў. Так, адзінае трактоўка

вобраза паліца ў спектаклі «Гэта было ў Мінску». Паміж паказанымі сімвалічнымі жэстамі. Які-ж вывад павінен зрабіць глядач, убачыўшы такога паліца? Таксама няясна ў гэтым спектаклі, які адносіцца народ да зверстваў немцаў. Натопі людзей паказаны ў спектаклі запалоханым, баялівым.

Тэатр — адзін з мажлівых сродкаў нашай партыі ў прапагандзе ідэі камунізму. Кожны спектакль, кожны вобраз павінен быць так вырашаны, каб яны беспамылкова дасягалі намеранай мэты. Гэты бесспрэчны закон партыйнага савецкага мастацтва не з'яўляецца яшчэ асцябным фактарам імаць якіх спектакляў і вобразаў, створаных рэжысёрам Л. Літвінавым.

Беспрынцыповасць ідэйнага вырашэння характэрная для многіх спектакляў і рэжысёра В. Галаўчынера. Яго апошні спектакль «Шчасце» ў Рускай тэатры БССР паставіў быццам-бы правільна. Герой гавораць правільныя словы і робяць усё, што ім належыць рабіць па ходу спектакля. Але спектакль не стварыў ніякай ідэі, не вырашае ніякага канфлікта. Справа ў тым, што людзі ў гэтым спектаклі, іх унутры, сывава аказаліся настолькі прыгладжанымі, якіяскі аднаўлення настолькі зааказіранымі і зааказанымі, што глыбаеца ўсё сэнс тых слоў, якія аўтар укладаў у вусны сваіх герояў. Рэжысёр не паказаў якасціў станаўлення жыцця, а таму Варанаў і яго сябры вельмі ўжо лёгка дасягаюць сваёй і агульнага шчасця. В. Галаўчынер нават не раскрыў асабісты канфлікт паміж двума жанчынамі, якія кахаюць Варанава, і прымушае адну з іх радавацца, што Варанаў аддаў перавагу адной, а не другой. Галаўчынер, такім чынам, зрабіў з савецкіх людзей схемы без пачуцця і страціў. Такая лакароўка характэрна савецкіх людзей таксама нічога агульнага не мае з партыйным разуменнем іх маральнай і псіхалагічнай сутнасці.

Савецкае мастацтва — тэндэнцыйнае ў сваёй сутнасці, але тэндэнцыйнасць яго нічога агульнага не мае з лакароўкай жыцця.

Наколькі ясна і выразнай была тэндэнцыйнасць п'есы Я. Пятрова «Воштраў міру», настолькі няясная яна стала ў спектаклі Гродзенскага тэатра (рэж. Ю. Арыянскі). Палітычна воштраў, актуальная тема стала для рэжысёра прастай заабаўдай.

Акрамя правільнага вырашэння спектакля, вялікае значэнне мае выбар рэпертуара для тэатра, у якім слова рэжысёра бярэе рашаючы. Кожны рэжысёр павінен адчуваць глыбокую адказнасць за рэпертуар свайго тэатра, павінен падыходзіць да яго выбару з партыйных пазіцыяў.

Рэжысёрам у нашым тэатры давераны адказнейшыя задачы. Толькі той з іх апраўдае гэты довер, хто зыходзіць перш за ўсё з партыйнага разумення савецкага чалавека і савецкай рэчаіснасці, хто дае ў першую чаргу аб інтарэсах народа, аб камуністычным выхаванні савецкіх людзей.

Пытанні мовы і літаратуры ў часопісе „Совецкая школа“

С. АЛЕКСАНДРОВІЧ

Перад часопісам «Совецкая школа» пастаўлена задача дамагчыся настолькі ў яго штодзёнай вучэбнай і выхавальнай рабоце, аб'яўляючы і асвятляючы вынікі лепшых настаўнікаў — майстроў педагагічнай справы, займаюцца вытаннем падрыхтоўкі і павышэння ідэйна-палітычнага ўзроўню і метадычнай кваліфікацыі педагагічных кадраў БССР.

Выкладанне гісторыі беларускай літаратуры ў сярэдняй школе мае некаторыя спецыфічныя асаблівасці. Адукацыя падручніка на савецкай літаратуры, суапарчывы, а іншы раз і памылковыя артыкулы, якія друкаваліся на старонках рэспубліканскіх газет і часопісаў, ставілі ў дзікае становішча выкладчыка беларускай літаратуры.

Таму зразумела, якое вялікае значэнне мае адукацыя крытычна артыкула аб творчасці тако ці іншага беларускага пісьменніка, або пра той ці іншы праграмны твор.

У дзевяці нумарах часопіса змяшчаюцца будыны артыкулы на беларускай літаратуры. У № 1 за 1948 год маецца асноўны і вельмі неабходны для практычнай працы выкладчыка артыкул В. Барысенкі «Аб ідэалагічных скажэннях у працы асобных літаратуранавідаў і крытыкаў». Аўтар падрабозна сшыняецца на разглядзе нацыяналістычных памылак і ідэалагічных арываў не толькі ў асобных артыкулах, але і ў вучэбных праграмах і хрестаматых на беларускай літаратуры.

Артыкул І. Кудраўнава аб апавесці «Дрытва» Я. Коласа з'яўляецца каштоўным дапаможнікам настаўніку пры вывучэнні творчасці Я. Коласа ў IX класе. Аўтар артыкула дае падрабязны аналіз творчых асаблівасцей і новага Палесся ў творчасці народнага паэта, дэталёва сшыняецца на разглядзе вобразаў дзеда Талана, Мартына Рыды, Ільціна і іншых.

Гэтага нельга сказаць аб артыкулах С. Майхровіча «Вершы і пазмы Петруся Броўкі». Падрабязны біяграфічны арывак, біяграфія кнігі паэта, С. Майхровіч можа ўваць аднае творчай біяграфіі Петруся Броўкі ў дадзеныя гады (1932—1941 г.). Выкладчыку, вядома, патрэбны матэрыял аб фармаванні паэта, але яшчэ больш патрэбны зместу і дэталёвы разгляд і характэрныя вобразы праграмных твораў. На жаль, гэтага няма ў артыкулах. Аб пазмах «Кацярына», «Яны кут» і «Хлеб», на якія выкладчык акцэнтна ўваць вучыць, падаюцца вельмі кароткія і скупыя звесткі. Так, характэрныя пазмы «Кацярына» займае толькі паўтары старонкі, гэтулькі-ж месца займае разгляд пазма «Яны кут» і «Хлеб».

ЛІСТ У РЕДАКЦЫЮ

Домам культуры загадвае... млынар

За гады савецкай улады млысцка Бенякоў да непазнавальнасці змяніла сваё аблічча. Цяпер тут — цэнтр сельскае, сямігодная школа, паштовае аддзяленне, ашчадная каса, ёсць добра абсталяваны сельскі Дом культуры.

У свой час Дом культуры працаваў надрадна. Пры ім былі арганізаваны драматычны, музычны і танцавальны гурткі. Гурткі часта паказвалі сваю самадзейнасць калгаснікам. Арганізаваліся вечары

пытанняў і адказаў, прапагандасты і лектары выступалі з чытаннем лекцыяў і дакладаў.

Але ўсё гэта было год таму назад. Цяпер тут амаль зусім не працуе.

Такое здзіўнае пераўтварэнне адбылося таму, што на работу ў сельскі Дом культуры прышоў новы чалавек: загадвае ім млынар тав. Саложнік. Між іншым, спадчыт тав. Саложнікаў адмаўляўся ад новай пасады, тамаачачы тым, што ён працуе млынаром. Але яго выкалікі ў райаддзеле

культасветработы і сказалі: «Барыся, хіба табе 500 рублёў лішні будучы? А галоўнае — ключы будзеш трымаць».

Сапраўды, так яно і здарылася: ваторы месяц сельскі Дом культуры знаходзіцца ма замку.

Мы хочам запячаць райаддзел культуасветработы: да якога часу влючы ад вучбы будучы ляжаць у кішані тав. Саложнікава? С. КУЦАЕУ.

Воранаўскі раён, Гродзенскай вобласці.

ІВ. КУДРАЎЦАЎ

„ГРАНІЦА“

Янкі Брыля наш чытач ведае па зборніках «Алаваганні» і «Нёманскія казкі», ведае як таленавітага, удумлівага ісмьенніка, майстра невялікага апавядання. Прышоўшы ў беларускую літаратуру са сваім пісьменніцкім голасам, са сваёй тэматykай, Я. Брыль рос як мастак, удаканальваў сваё майстэрства, пашыраў тэматykі чытач свайх твораў. З радасцю мы заўвасалі, што пісьменнік з часам перадаваў сваё майстэрства сваім першым твораў, вучыўся ў шэй рэчаіснасці. Чытач запамінуў і навіну апавядання пісьменніка «Лазунок», агульнячча чорнабарва» і некаторыя алы, напісаныя сапраўды па-майстэрску.

Спрэччым быў рост таленту Янкі Брыля. Таму з вялікай цікавасцю мы пачалі таць новы твор Я. Брыля — рамана «Граніца»»). Хвалілася, наколькі малада і дотыкі пісьменнік, які да гэтага часу выступалі толькі з апавяданнямі і нарысамі, справіўся з выбранай тэмай у будыным мастацкім творы.

Раман «Граніца» распроставае тэму жыцця і барацьбы прапоўных былой Заходняй Беларусі. Гэта не новая для беларудай літаратуры тэма. Шматлікія вершы і апавядання ў розныя часы прывесілілі на паэты і прасілі паказу гаротнага свайх адзінакроўных братоў і сясцёр, доўгі час былі гвалтоўна адарваны ад іх матці — Савецкай Беларусі. П'еса «Лазны Чорнага «Грынка» і некалькі памалыны на матэрыяле жыцця і вызвання Заходняй Беларусі. Асабліва месца сарод гэтых твораў займае пазма класіка нашай літаратуры Януба Коласа — «Рыбакова хата», якая найбольш поўна і ўсебакова адлюстравала шлях зааказібеларускіх прапоўных у дружную сям'ю братніх народаў Савецкага Саюза.

Перад Я. Брылем стаяла задача — знайсці новае, сваё вырашэнне гэтай важнай тэмы, намаляваць сапраўдныя вобразы барацьбы з панескай нявольні, узааказіць

нашу літаратуру новымі героямі. (Дарэчы «Граніца» — першы рамана пра былую Заходнюю Беларусь).

Надрукавана толькі першая кніга рамана, і пакуль вельмі цяжка гаварыць аб глыбінні адлюстравання аўтарам падзей, аб паўнаце і ўсебаковасці паказу герояў. Пісьменнік пакуль што толькі называе чытача з галоўнымі героямі, намаляваў абстаноўку, у якой яны дзейнічаюць. Аднак і першая кніга рамана заслужыла сур'ёзнай увагі і сур'ёзнага разгляду, які павінен дыктавацца перш за ўсё тым, каб спрыяць далейшай працы пісьменніка над творами.

Станоўчым у рамана «Граніца» з'яўляецца ўвага пісьменніка да чалавека, да яго ўнутранага стану. Аўтар імкнецца зааказваць увагу чытача не цыкавымі сюжэтнымі ходамі, не займальнымі прыгодамі дзеючых асоб, што з'яўляецца таксама важным у творы, а раскрыццём іх духоўнага свету, сапраўдным паказам іх перажыванняў, пачуццяў і думак. Гэта — найбольш цяжка, але найбольш верны шлях пісьменніка да сэрца чытача. Герой, які намаляваны глыбока і сапраўдна, зааказанецца ў памяці чытача, як стары знаёмы, з якім калісьці сустракаўся, гутарыў, меў справы, слябарваў.

Герой Я. Брыля — звычайны чалавек, які нічым не вылучаецца ад астатніх. Але так аддзяцца толькі на першы погляд. Пісьменнік раскрывае перш чытачом псіхалагію дзеючых асоб, і мы бачым розных людзей з рознымі характэрамі, звычкамі, паводзінамі. Аўтар рамана звычайна бывае стрыманым пры малюванні партрэтаў, пры такае характэраў герояў. З дапамогай адной або некалькіх мастацкіх дэталей ён да акрэсленыя вобразы жывых людзей.

Вось, напрыклад, Маруся, характэра якой удала перададзены праз яе ўласцінасць — здзіўненне.

«... Яна сшынілася. Думаці, што сёння яна і зусім не зможа, не адоле»

прысці. «Ой, што вы — а-я-жа?!». Тут вельмі проста здзіўленне. Цэнтр даручае ёй весткі інструктаж па ўсіх камсамольскіх раёнах Навагрудскай акругі. Як яна лічыць — ці справіцца з гэтым? «А я-жа!» Тут ужо і здзіўленне і гордасць, пудоўная гордасць маладых, арліная гордасць лямідаў. На Навагрудчыне нашым няягэтка. І для яе зусім не выключана магчымасць арышту, знявоўта з дэфензай і крыгамі. Яна добра ўлічыла ўсё гэта? «Ну, што вы — а-я-жа!» Тут здзіўленне гранічна прабста з крыўдай: як можна было падумаць, што яна, камсамолка, можа сшыноацца!»

Гэтыя сшыноацца, няямагаслоўнасць, імяненне знайсці: сшежу мастацкую дэталю пры характэрыстыцы дзеючых асоб робяць вобразы твораў Я. Брыля адметнымі ад іншых, запамінальнымі; пісьменнік і надалей, у наступнай частцы рамана, павінен прытрымлівацца гэтага-ж прынцыпа пачаты партрэтаў і характэраў герояў.

Маркучы на першай частцы рамана, Я. Брылем задумана шырока карціна, якой будзе адлюстравана праца і барацьба людзей самых розных катэгорыяў. У нашай літаратуры пра Заходнюю Беларусь да гэтага часу пераважае месца адраўдзана ўсёсць, паказу прагігача лёсу сшыняецца ў умовах баланаскага прыгнёту. У рамана «Граніца», пачаць з прапоўнымі людзьмі, пачаць і думак. Гэта — найбольш цяжка, але найбольш верны шлях пісьменніка да сэрца чытача. Герой, які намаляваны глыбока і сапраўдна, зааказанецца ў памяці чытача, як стары знаёмы, з якім калісьці сустракаўся, гутарыў, меў справы, слябарваў.

Герой Я. Брыля — звычайны чалавек, які нічым не вылучаецца ад астатніх. Але так аддзяцца толькі на першы погляд. Пісьменнік раскрывае перш чытачом псіхалагію дзеючых асоб, і мы бачым розных людзей з рознымі характэрамі, звычкамі, паводзінамі. Аўтар рамана звычайна бывае стрыманым пры малюванні партрэтаў, пры такае характэраў герояў. З дапамогай адной або некалькіх мастацкіх дэталей ён да акрэсленыя вобразы жывых людзей.

Вось, напрыклад, Маруся, характэра якой удала перададзены праз яе ўласцінасць — здзіўненне.

Адтуль шляхі вялі ва ўсё астрыгі панскай дэрыкавы. Але ількімі дасягальным сродкам, няікімі сламі пельга сшынаць думу вольнага чалавека. Ён пойдзе на усё, вытрымае самыя жудасныя катаванні, але не стане на коленах, не сшынаць перад шыма-ліхадасцю. У рамана добра паказана гэтага няямагаслоўнасць воли прапоўнага чалавека, яго гатоўнасць прынесці ў ахвяру ўсё дзеся сваволь, дзеся справядлівасці. Ількіма хвалюе нямаляваная Я. Брылем сшына доньку Паўла Малука. Яахам вее і ад другой сшыны доньку — Івана Дарма.

Аднак бюсільнымі былі пастарункі і дэфензавы. «Алеа! Прач атакі на рабочыя! Вызвалене арыштваным! Прач крывавае фаншскі тэор!» — сотні гурдэй удзельнічаў адзін крык на вулках гарадоў. Зааказуюць. Деманстрацыі. Шуміць вельмастак, аму адкавацца рыхам Гродна і Вяліка. «У атрапах Белавескай лущы асауітуча гайнасць шыльчыкі і асарубы». Наўстанні і бунты пааказваюць у вестцы. Гарця панскай маенты і сядзюбы кулакоў. Ількіма падтрымаваюць паўстанцаў і зааказуючыяў горада. «...На вёсках унопаў сшыноаць у агульны мех рэшткі бідняцкай бульбы. Калі Слоніма, Ваўка-вельск, Пружан. Для тых, што паўстанлі. І на кожным арышчым сшына сшына хваба, на кожнай бульбыне і кожнай манеце ў сштараных фабрычных пасылаў чытаюць: «Трымайцеся, таварышы, мы з вамі!»

Знаўна сшына сшына жыцця, Я. Брыль праўдыва і пераканальна апавядае пра змрочнае існаванне зааказібеларускай вестцы тых часоў. Сшыраччаны настачы ў хаце селаніна, сшыноацца. Шырокія прысторы панскай зямлі і — доўгія, гарбатыя заганы — на ану ці на дзве бараны шырынь» — сшына сшына; «засшыноаць гэты загач, нізурчана было размаахнуцца на поўную руку: зшыняты лямці праз мажу, на суседскае».

Пісьменнік падкрэслівае, што ўстаўданы занявоўдзенага народа былі скіраваны на ўсход, да савецкай краіны. Праўда аб Савецкім Саюзе прывяла сшына прапраныч кардонь дахадзіцца да сшына сшына хат, да заводскіх станкоў, і людзі з надазай глядзелі на ўсход. Але «народ не

Барысяны артыкул В. Зомерфельда і П. Дубовіка аб творчасці Алеся Ільковіча для выкладчыка педагагічнага вучылішча, дзе побач з курсам гісторыі літаратуры вывучаюцца лепшыя творы для дзяцей.

Належаць адзначыць артыкул М. Сямёнаўскага — «Работа над мовай і стылем пазмы Я. Коласа «Новая зямля» ў школе». Гэта адны артыкул, у якім разглядаюцца пытанні тэоры літаратуры і мастацкай вартасці пазмы.

У часопісе змяшчаюцца некалькі крытычных нарысаў у сувязі з юбілейнымі датамі: І. Лакі — «В. Г. Вялікі» — выдатны прадаўцаў рускай педагагічнай думкі», М. Гетманскі — «Літвіншчыны і метадычныя погляды В. Г. Вяліка», І. Гутараў — «А. С. Пуншкін — вялікі паэт і мысліцель».

Здзіўляе тая акалічнасць, што за паўтары гады свайго існавання часопісе не змясціў ні аднаго артыкула аб творчасці народнага паэта Беларусі Янкі Купалы. Абдылены мучыць новыя выдатныя творы беларускай літаратуры — пазмы «Рыбакова хата» Я. Коласа і «Новае рэчыва» А. Купалова, удастоены Сталінскай прэміі, не было артыкула аб дасягненнях беларускай літаратуры ў сувязі з 30-годдзем БССР. Не толькі не наладжана абмеркаванне, а нават п' адным словам не абмяоўся часопіс аб тым, што школа атрымала, першыя, падручнік на гісторыі беларускай літаратуры для VIII класа. Яна на старонках часопіса «Савецкая школа» артыкулаў аб барацьбе з камсапалітызмам. У той-жа час, рэдакцыя часопіса прадаставіла месца школьнаму і наскрозь памылковаму артыкулу І. Матвеевіча — «Развіццё беларускай літаратуры мовы за 30 год БССР». Праўда, у № 2 са 1949 г. у адрэце «Хроніка» мімаходам рэдакцыя прыняла сваю памылку. Адукацыя прызначыла яшчэ мала. Настаўніцтва рэспублікі чакае ад часопіса разнастайныя крытычныя памылковага артыкула І. Матвеевіча, а таксама грунтоўных артыкулаў на пытанні мовы.

Разнастайна абпала сваім чытачам, што «на старонках часопіса будучы публікаваныя крытычныя разборы на падручнікі і вучэбна-метадычную літаратуру».

Гэтае абяцанне выконваецца дрэнна. У часопісе няма рэпозіцыі на новыя арыгінальныя падручнікі для пачатковай, сямігоднай і сярэдняй школы. Кароткія аналізы ў раздзеле «Кніжныя навіны», вядома, не могуць запоўніць гэты відарок прабы.

Толькі дзве кнігі «Савецкая школа» разглядаюцца ў артыкулах.

Толькі дзве кнігі «Савецкая школа» разглядаюцца ў артыкулах.

Часопіс справядліва піша, што «асобныя артыкулы, надрукаваныя на старонках часопіса, ніякія па ідэянаму, навуковаму і мэтрадычнаму ўзроўню, не асвятляюць сапраўднага воштыту работы майстроў педагагічнай справы» (№ 2, 1949 г.).

Іскравым прыкладам гэтага можа быць нарыс М. Гетманскага «Майстар педагагічнай справы», напісаны сухой канцлярыскай мовай. Замест пашава воштыту заслужанага настаўніка БССР тав. Разаўскага, у «нарысе» падаецца толькі перлы тэм, дакладаў і лекцыяў выкладчыка, за якімі не відаць жывага чалавека-агульняста педагагічнай справы.

Здзіўленне выкаікае артыкул В. Будовіча «Каштоўны пачына», у якім дзеся агляд рукапіснага часопіса «Літаратурныя спробы», што выдаецца ў Капачыцкім педагуічным адрэце. Адрэце кідаецца ў воць ў гэтай рэпозіцыі тое, што аўтар прамерна захавальна творы пачынаючых.

Змышленне аглядаў на падобныя рукапісныя часопісы і альманахі — пажадана і неабходна рач, але падобна больш сур'ёзна ставіцца да іх у будучыні.

Адукацыя і акалічнасць, што рэдакцыя часопіса «Савец

